

11 Het lelijke jonge eendje

Op een mooie, zonnige zomerdag zat een moedereend op haar nest. Zij moest haar kuikentjes uitbroeden. Eindelijk, na lang wachten sprong het ene na het andere ei open. De kleine kuikens staken hun kopjes naar buiten. De moedereend liet hen genieten van al het moois dat de natuur te bieden had. De kuikens waren ongeduldig en wilden de wereld ontdekken. Dat kon nog niet, want het grootste ei was nog niet uitgekomen. Dus ging de moedereend weer op haar nest zitten.

Een paar dagen later barstte het grote ei eindelijk open. Het jong piepte vrolijk en waggelde naar buiten. In verhouding met de andere kuikens was dit jong heel groot en het leek ook niet op zijn broertjes en zusjes. De moedereend was bang dat het toch een kalkoenkuiken was. De enige manier om dat te weten te komen, was het kuiken samen met de rest te laten zwemmen.

De moedereend sprong in het water en spoorde haar kuikens aan hetzelfde te doen. Ze gingen allemaal kopje onder, maar als vanzelf wisten ze hoe ze moesten zwemmen. Ook het grote, grijze kuiken. De moedereend was overtuigd dat het geen kalkoenkuiken was. Ze dacht: wat gebruikt hij zijn poten goed en wat houdt hij zich rechtop, dit is mijn eigen kuiken! Maar de andere eenden accepteerden het grote, grijze kuiken niet. Onmiddellijk vloog een van de eenden op het kuiken af en beet het in zijn nek.

De moedereend streed voor haar kuiken en zei: 'Hij is niet mooi, maar hij heeft een zacht karakter en zwemt net zo goed als de anderen. Misschien zelfs wel beter. Ik denk dat hij slanker wordt als hij wat ouder is. Bovendien is het een jongen en zal hij groot en sterk worden.' De eenden accepteerden wel alle andere jongen van de moedereend, maar het arme, lelijke eendje werd gebeten en geduwd en voor de gek gehouden.

Het arme eendje kon er niet meer tegen en besloot weg te lopen. Het vloog over de omheining en kwam terecht in een grote plas waar wilde eenden woonden. De hele nacht was het eendje moe en verdrietig, 's Ochtends vlogen de wilde eenden op en zagen de nieuwe kameraad. 'Wat ben jij voor iemand?', vroegen ze.

De eenden zagen wel dat het eendje niet een van hen was, maar het mocht blijven. Daar was het kleine eendje natuurlijk heel blij mee. 'Pief, paf!', klonk het plotseling. Hele troepen wilde ganzen vlogen op uit het riet en toen knalde het weer. Er werd een grote jacht gehouden; de jagers lagen om de plas heen, sommigen zaten zelfs op de takken van de bomen.

De jachthonden liepen door de modder, zodat biezen en riet naar alle kanten uit elkaar bogen. Het arme eendje was doodsbang en stak zijn kop onder zijn vleugels.

De dag was al een heel eind verstreken voor het stil werd, maar het arme eendje durfde pas veel later op te staan. Tegen de avond kwam het eendje bij een boerenschuur die zo verval-
len was dat ze maar nauwelijks dekking bood tegen het slechte weer. Hier woonde een oude vrouw met haar kat en haar kip.

In de ochtend ontdekten ze het vreemde eendje, de kat begon te blazen en de kip te kakelen. Het eendje zat in een hoekje en verveelde zich. Ook de kat en de kip wilden hem niet accepteren. Toen dacht het eendje aan de frisse lucht en de zonneschijn en kreeg het ontzettend zin om op het water te drijven.

Het eendje deed wat het leuk vond: drijven op het water en duiken. Omdat het eendje zo lelijk was, lieten alle dieren hem links liggen. Het najaar brak aan, de bladeren in de bossen werden geel en bruin, de wolken voorspelden hagel en sneeuw. Op een avond kwam er een hele zwerm mooie grote vogels uit de bosjes. Het eendje had nog nooit zulke mooie vogels gezien: ze waren glanzend wit met lange buigzame halzen. Het waren zwanen.

Ze maakten een vreemd geluid, spreidden hun prachtige lange vleugels en vlogen weg uit de koude streken. Ze stegen heel hoog. Het eendje rekte zijn hals ver uit naar de zwanen en stootte een kreet uit, zo hard en vreemd dat het er zelf bang van werd.

Het werd een koude, strenge winter. Het lelijke eendje moest in het water rondzwemmen om te zorgen dat de plas niet helemaal dichtvroor. Elke nacht werd het gat kleiner en ten slotte werd het eendje zo moe dat het vastvroor in het ijs. In de vroege morgen kwam een boer langs. Hij zag het eendje en sloeg met zijn klomp het ijs stuk. Vervolgens nam hij het eendje mee naar huis.

De kinderen wilden met hem spelen, maar het eendje dacht dat ze hem kwaad wilden doen. Het vloog naar buiten, tussen de bosjes door in de vers gevallen sneeuw, en daar bleef het liggen, als in een winterslaap.

Eindelijk werd het voorjaar en kon het eendje zijn vleugels uitslaan. Ze ruisten sterker dan vroeger en droegen hem met kracht voort. Dichtbij kwamen drie mooie witte zwanen uit het kreupelhout, zij ruisten met hun veren en dreven licht op het water. Het eendje kende de prachtige dieren en werd door een vreemde droefheid bevangen.

'Ik wil naar die koninklijke vogels toevliegen, maar ze zullen me doodbijten. Puur en alleen omdat ik zo lelijk ben en hen durf naderen.' Eigenlijk kon het hem niet schelen. Beter door hen te worden gedood, dan te worden gebeten door de eenden of gepikt door de kippen. Het eendje zwom naar de prachtige zwanen toe, die met ruisende vleugels op het eendje toeschoten. 'Dood me maar!', zei het arme dier. Het boog zijn kop naar het wateroppervlak en wachtte af.

Maar wat zag het eendje in het heldere water? Zijn spiegelbeeld! Geen lompe, grijze, lelijke eend meer, maar een mooie, jonge zwaan!

Het lelijke jonge eendje

Thema: Vogels.

Seizoen: Alle seizoenen.

Samenvatting

Het lelijke jonge eendje wordt geboren in een eendennest, maar lijkt helemaal niet op zijn broertjes en zusjes. Hierdoor wordt hij gepest en dit maakt het lelijke jonge eendje heel verdrietig, want het wil zo graag ergens bij horen. Op een dag ontdekt het lelijke jonge eendje een groepje zwanen. In het spiegelbeeld van het water ziet het lelijke jonge eendje een prachtige jonge zwaan!

Lees het sprookje voor

Napraten

Na het voorlezen bespreek je het verhaal met de kinderen.

Vragen

- *Wat gebeurt er met het lelijke jonge eendje?*
- *Ken je nog meer dieren die heel erg veranderen als ze groter worden?*
- *Wat voor dier is het lelijke jonge eendje eigenlijk?*
- *Wat voor soorten vogels ken je nog meer?*
- *Waarom hebben dieren veren?*

Vogels en veren

Na het bespreken van het verhaal vertel je wat meer over vogels en veren. De kinderen hoeven geen specifieke vogelsoorten te leren kennen. Maak het niet te moeilijk door te veel achtergrondinformatie te vertellen. Het is voor kinderen wel leuk om te weten waarom vogels veren hebben:

- Veren zijn een vorm van lichaamsbedekking. Ze zijn het jasje van de vogel en beschermen tegen kou en regen. Ze zorgen ervoor dat de vogel op het water blijft drijven en ook kan vliegen.
- Andere vormen van lichaamsbedekking zijn haren of schubben. Mensen hebben helemaal geen lichaamsbedekking en moeten dus iets aantrekken om zich tegen regen en kou te beschermen, behalve in warme landen.
- Vogels hebben een plekje bij hun staart waar een vetklier zit. Met dit vet kunnen ze zichzelf met hun snavel insmeren. Hierdoor zijn de veren extra waterdicht!
- Vogels hebben verschillende kleuren veren omdat er verschillende soorten vogels zijn.
- Veren kunnen de meest fantastische kleuren hebben. Dat hangt af of het een mannetje of vrouwtje is en het soort vogel.

Tip: Verzamel van te voren al een paar veren voor de zekerheid. Vogels verliezen hun veren vooral in juli en augustus. In andere maanden heb je wat minder kans om veren te vinden.

Natuurvoorwerp: Veren

De kinderen mogen de magische veren van het lelijke jonge eendje zien. Misschien is er een andere sprookjesfiguur, zoals een kabouterdje, ze wel komen brengen?

Vragen

- *Zijn veren licht of zwaar om te dragen?*
- *Heb jij wel eens een veer gevonden?*
- *Hoe zag die veer eruit?*

Tip: Het verhaal gaat onder andere over pesten en niet-geaccepteerd worden. Dit zijn voor kinderen herkenbare thema's. Dit sprookje kun je daarom aan het thema pesten koppelen.

Activiteit: Veren zoeken

Waar: Buiten.

Hoelang: 20 minuten, tenzij de kinderen nog langer enthousiast blijven.

Nodig: Een (plastic) tasje.

Tip: Bespreek van te voren wat de regels zijn. Laat kinderen zelf bedenken waar ze buiten op moeten letten. Bijvoorbeeld op het verkeer of op water.

Geef kinderen wel de ruimte om te zoeken; dit betekent dat ze van de paden af mogen.

- Laat de kinderen buiten op zoek gaan naar veren.
- Alle gevonden veren zijn goed. Ook als de veren vies of niet mooi zijn. Het is juist leuk om de verschillen straks te kunnen laten zien.
- Zoek op de zoekkaart welke veren bij welke vogels horen. Dit is heel lastig te bepalen, maar het gaat om het idee.
- Het nabespreken van de activiteit kan zowel binnen als buiten plaatsvinden. Buiten zijn kinderen eerder afgeleid als er veel om hen heen gebeurt. Zoek daarom een rustig plekje of een picknicktafel.

Vragen

- *Zijn er verschillen tussen de veren?*
- *Welke vind je mooi/niet mooi?*
- *Welke veren zijn zacht, welke zijn stevig?*

Activiteit: Geluiden horen

Waar: Buiten.

Hoelang: 10 minuten, tenzij de kinderen nog langer enthousiast blijven.

Organisatie: Gezamenlijk.

- Laat de kinderen buiten de ogen dichtdoen, want dan gebruik je je oren beter. Als ze heel stil zijn, horen ze misschien wel ergens een vogel. Er zijn ook veel andere geluiden te horen.

- Spreek af dat iedereen 1 minuut heel stil moet zijn en goed moet luisteren naar alle geluiden.

Vragen

- *Wie heeft een vogel gehoord?*
- *Waar kwam dat geluid vandaan?*
- *Welke geluiden hoorden de kinderen nog meer?*
- *Waren deze geluiden van mensen of van dieren of van machines (tractor, verkeer)?*

Veren en pennen

Door het onderste puntje van de veer schuin af te knippen, kun je zien dat de 'pen' van de veer hol is. De pen is het middelste harde gedeelte waar alle haartjes van de veer aan vastzitten. Want eigenlijk zijn veren een soort haren op stokjes!

Vroeger waren er nog geen pennen, potloden of stiften. Mensen gebruikte toen ganzenveren om mee te schrijven.

Vragen

- *Zien de kinderen dat de veer van binnen hol is?*
- *Zien de kinderen dat de veer kleine haartjes heeft?*

Activiteit: Schrijven met veren

Waar: Binnen, of met mooi weer buiten aan een tafel.

Hoelang: 20 minuten, tenzij de kinderen nog langer enthousiast blijven.

Nodig: Ecoline, veren en een schaar.

Organisatie: Kinderen kunnen deze activiteit individueel uitvoeren.

Tip: De ecoline kan flinke vlekken geven. Zorg daarom voor schorten of oude overhemden om de kleding te beschermen.

- Laat de kinderen oude kleren of schorten aantrekken.
- Deel de ecoline, veren en scharen uit.
- Laat zien hoe kinderen het onderste puntje van de veer af kunnen knippen. De veer is hol van binnen en kan daardoor ecoline opnemen.
- Laat de kinderen de veer heel voorzichtig (in verband met knoeien en vlekken) in de ecoline dopen.
- Laat de kinderen zelf bepalen of ze een brief willen schrijven of dat ze een tekening willen maken. Zo zijn ze echt creatief bezig, want ze mogen zelf bedenken wat ze willen maken.

Tip: Door met citroensap te schrijven, kunnen de kinderen een geheime boodschap maken. Als je het met citroensap beschreven papier vervolgens bij een warmtebron houdt (kaars, waxinelichtje, warmtelamp of verwarming), zie je de boodschap verschijnen!

Vogelnest

Vogels leggen eieren in een nestje. Het kost vogels vaak veel tijd om een geschikt nestje te bouwen. Ze maken gebruik van materiaal uit de directe omgeving. In de stad kom je stukjes papier, plukjes hondenhaar of plastic in een nest tegen; op het platteland meer de bekende materialen als mos, takjes en veertjes.

Vragen

- *Waarom bouwen vogels graag een nestje hoog in een boom?*
- *Denk je dat de nestjes ook uit elkaar kunnen vallen?*
- *Waarvan bouwen vogels een nestje?*

Activiteit: Nestjes bouwen

Waar: Buiten.

Hoelang: 20 minuten, tenzij de kinderen nog langer enthousiast blijven.

Nodig: (Plastic) tasje, natuurlijke materialen, ondergrondjes.

Organisatie: In groepjes kunnen kinderen deze activiteit gezamenlijk uitvoeren. Elk groepje maakt een nestje. Individueel kan ook, maar dan moet je behoorlijk wat materiaal kunnen vinden.

Tip: Als kinderen buiten dingen gaan zoeken, rapen ze dat op van de grond. Dat is helemaal niet erg zolang ze daarna hun handen wassen. Bespreek met de kinderen van tevoren wat ze mogen oprapen. Spreek bijvoorbeeld af dat ze afval laten liggen.

- Laat de kinderen buiten zoeken naar zachte dingen uit de natuur die geschikt zijn om een nestje te bouwen.
- Maak vervolgens tweetallen.
- Eén kind mag zijn ogen dichtdoen en een hand uitsteken.
- Het andere kind mag wat in zijn handen leggen.

Vragen

- *Wat is dit?*
- *Is dit zacht genoeg voor het nestje?*

- Verzamel alle vondsten in een tasje.
- Vorm een kring en leg alle voorwerpen in het midden.
- Bekijk gezamenlijk wat er allemaal gevonden is.
- Verdeel de kinderen in groepjes.

- Je kunt elk groepje een ondergrondje geven, dan kan het nestje later mee naar binnen. Je kunt dit ook weglaten en het nestje buiten achterlaten.
- Laat elk groepje een vogelnestje maken. Maak een foto van het eindresultaat als je de nestjes buiten achterlaat.

Spel: Vliegles

Vogels kunnen lopen, maar meestal vliegen ze liever. Veel vogels kunnen ook zwemmen, maar niet alle vogels doen dit graag. Als het koud wordt, vliegen bepaalde vogelsoorten heel ver weg naar warme landen. Ze kunnen dan duizenden kilometers vliegen. Van te voren moeten ze goed eten, want vliegen kost veel energie en onderweg is weinig eten te vinden.

Vragen

- *Hoe lijkt het jou om te kunnen vliegen?*
- *Waar zou je heen willen vliegen als je een vogel was?*

Waar: Buiten.

Hoelang: 20 minuten, tenzij de kinderen nog langer enthousiast blijven.

Nodig: Blinddoek.

Organisatie: Gezamenlijk.

Tip: Dit spel heeft spelregels en daardoor werk je extra aan sociale vaardigheden. Het is belangrijk dat kinderen ook even vrij kunnen rennen of spelen als ze een tijdje binnen hebben gezeten. Laat voor het spel de kinderen eerst even vrij spelen. De kans is groot dat ze zich dan beter aan de regels kunnen houden.

- Kies een kind uit de groep dat een jong vogeltje mag spelen. Dit kind wordt geblinddoekt.
- Laat de andere kinderen van te voren kiezen wat ze willen zijn. Ze moeten iets uit de natuur kiezen, zoals een boom, een wormpje, water, een vlinder enzovoort.

- De andere kinderen beelden uit wat ze zijn, maar moeten op een plek blijven staan.
- Het kleine vogeltje vliegt rond, op zoek naar een lekker hapje. Dit kind beweegt dus tussen de andere kinderen door.
- Steeds als het vogeltje dichtbij een kind komt, zegt het betreffende kind wat het is.
- Weet het vogeltje op het gehoor een lekker hapje te vinden? Hoeveel kan een klein vogeltje eten?

Tip: Voeg een kat toe aan het spel.

Broeden

Vogels bouwen in het voorjaar een nest en leggen daar hun eieren in. Op de eieren gaan ze broeden. Zo houden ze de eieren warm en zo kunnen de kuikentjes in het ei groeien. In het ei zit voedsel voor de kuikentjes: de eierdooier. Als de kuikentjes geboren worden, groeien ze uiteindelijk uit tot een vogel.

Activiteit: Een ei onderzoeken

Waar: Binnen aan tafel.

Hoelang: 20 minuten, tenzij de kinderen nog langer enthousiast blijven.

Nodig: Eieren, loep, bakjes of schoteltjes.

Organisatie: In groepjes, elk groepje onderzoekt een ei.

Tip: De kinderen mogen de rauwe eieren aanraken, want dan gebruiken ze hun tastzintuigen. Laat de kinderen hierna goed hun handjes wassen, want in rauwe eieren kunnen bacteriën zitten.

Vragen

- *Welke dieren leggen eieren?*
  - *Waarom heeft een ei een harde schil?*
  - *Hoe ruikt het ei?*
  - *Hoe voelt het ei?*
-
- Verdeel de kinderen in groepjes.
  - Elk groepje krijgt een aantal rauwe eieren en een paar bakjes.
  - Laat de kinderen een ei doormidden breken.
  - Het is leuk om hierbij een loep of microscoop te gebruiken.

Vragen

- *Hoe ruikt het ei nu?*
- *Hoe voelt het ei nu?* (Er kunnen nu ook wat eieren gebakken of gekookt worden)
- *Wat gebeurt er met het ei als je het verwarmt?*
- *Hoe smaakt dat?*

Activiteit: Eiersalade maken

Waar: Binnen aan tafel.

Hoelang: 20 minuten, tenzij de kinderen nog langer enthousiast blijven.

Nodig: Gekookte eieren, kruiden en mayonaise.

Organisatie: Kinderen kunnen deze opdracht individueel uitvoeren. Het is mogelijk om daarna alle salades te mengen in een grote kom en gezamenlijk op te eten.

Tip: Tijdens kookactiviteiten ben je veel met zintuigen bezig. Laat de kinderen regelmatig ruiken aan het eten en vraag hen bijvoorbeeld of ze al verschil zien of proeven.

- Kook de eieren samen met de kinderen.
- Laat de kinderen de verschillende kruiden klein maken in schaaltes.
- Laat ze het verschil ruiken tussen de kruiden.

- Geef elk kind een hardgekookt ei, een vork en een bakje.
- Laat elk kind het ei pellen.
- Vervolgens prakken ze met een vork het gepelde ei in het bakje.
- Geef alle kinderen wat mayonaise en laat ze de eiersalade met de kruiden op smaak brengen. Mmm!

Eieren koken/bakken

We kunnen eieren eten, bijvoorbeeld bij het ontbijt. Mensen eten meestal kippeneieren. Een eitje kun je koken of bakken.

Vragen

- *Weet je hoe je eieren nog meer kunt eten?*
- *Vind je eieren lekker of vies?*
- *Wanneer eten we vooral veel eieren?*

